

**Veileder til sjekklister for praktisk opplæring til medarbeidere
som skal gis fullmakt til legemiddelhåndtering**

På områder som er merket med stjerne* i sjekklisten er det forventet at helsefagarbeidere skal fordype seg mer enn ufaglærte i opplæringen.

Sjekklisten	Veileder til opplæring
Legemiddelhåndteringsrutiner i kvalitetssystemet EQS	
Jeg har blitt vist hvor jeg finner legemiddelrutiner i EQS	Vis tjenestestedets aktuelle rutiner i EQS
Jeg har lest, forstått og skal følge legemiddelrutinene i EQS.	<p>Gjennomgå alle aktuelle rutiner, inkludert:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Legemiddelhåndtering - Kompetansekrav, opplæring og fullmakt -Fullmakt til utdeling og enkle doseringer -Oppbevaring av legemidler -Ordinering av legemidler* -Istandgjøring av legemidler* -Utdeling -Dobbeltkontroll* -Oppbevaring og kontroll av legemidler i gruppe A og B* -Andre aktuelle lokale rutiner <p>Informere om oppbevaring på tjenestested og hjemme hos bruker. Informasjonen bør også inneholde hvordan ulike legemidler skal oppbevares. OBS! Temperatur, fukt, lys, mm. Vise i felleskatalogen hvor dette står.</p>
Ansvar	
Jeg vet hvilke legemiddeloppgaver jeg har lov til å utføre med fullmakten jeg får, og melder fra til leder ved behov for mer opplæring.	<p>Vise krav til aktuell yrkesgruppe og hvilke oppgaver de kan utføre i rutinen (ID:40027).</p> <p>Informere om at medarbeider har plikt til å melde fra til leder dersom vedkommende får en oppgave som medarbeider:</p> <ul style="list-style-type: none"> -ikke har fått opplæring i -ikke er kvalifisert til å utføre -ikke har gyldig fullmakt til å utføre <p>Jfr. Helsepersonelloven lenke til kap. 2 §4</p>
Jeg vet at jeg skal kontakte sykepleier/vernepleier/farmasøyt hvis jeg er usikker på oppgaver jeg skal utføre.	Vise til interne rutiner for hvem som skal kontaktes med nummer (eks. ansvarsvakt).
Kontrolltiltak ved utdeling	
Jeg vet hvordan de forskjellige legemiddellistene skal leses, og forstår innholdet.	Vise og forklare innhold i legemiddellister på LMP, elektronisk pasientjournal og multidoseordinasjonskortet.

Sjekklisten	Veileder til opplæring
Jeg vet hva de 5 R`-ene står for, følger disse ved utdeling og kontrollerer at legemidlet stemmer med legemiddellisten.	Gå igjennom de 5 R-ene: riktig pasient, riktig tid, riktig legemiddel, riktig administrasjonsmåte og riktig dose. Tilpass informasjonen til de forskjellige yrkesgruppene og gi eksempler på hva som kan skje dersom de 5-R-ene ikke følges (effekten blir ikke som ønsket, økt fare for bivirkninger og skade. Eksempel: Alendronat skal gis 30 minutter før inntak av andre legemidler og mat).
Jeg vet hva utdeling av legemidler innebærer, og vet forskjellen på å "sette frem legemiddel" og "gi legemiddel".	Legemidlet er ikke gitt før det er observert inntatt. Dersom andre avtaler er inngått med pasient, skal dette komme frem av tiltaksplanen.
Jeg vurderer pasientens tilstand før utdeling, og vet hva jeg skal gjøre når jeg er i tvil.	Informere om at medarbeider skal kontakte sykepleier/vernepleier/farmasøyt ved usikkerhet rundt oppgaver (eks. hvis pasient har problemer med å innta legemidler).
Jeg vet hva Cave betyr, og hvor jeg finner denne informasjonen*	Vise til hvor i pasientjournal og legemiddellisten medarbeider finner denne informasjonen.
Jeg kan bruke bilderapporten for multidose-pakkede legemidler og legemiddelfoto i Felleskatalogen til å identifisere legemidler.	Gå igjennom legemiddellisten (multidoseordinasjonskort) og bilderapporten. Vis legemiddelfoto i Felleskatalogen.
Jeg vet hva datomerking av legemidler er, og kontrollerer holdbarhet før utdeling.	Informere og vis hvordan legemidler merkes. Gi veiledning om merking av åpning/anbrudd av legemidler, hvilke legemidler det kan være aktuelt for og hvor de kan finne informasjon om det (Felleskatalogen).
Jeg vet hva synonyme/generiske legemidler er og kan sjekke med Medisinbyttefunksjon i Felleskatalogen.	Forklar at synonympreparater er likeverdige, og vis i Felleskatalogen hvor man kan se synonyme/generiske legemidler ved hjelp av Medisinbyttefunksjonen.
Håndtering av legemidler i dosett og multidose	
Jeg vet hvordan dosetter og multidoseposer merkes.	Vis og forklar legemiddelhåndteringsforskriften § 7. punkt 4.8 Krav til istandgjøring og utdeling (lenke).
Jeg vet hvordan jeg kontrollerer at antall tabletter/kapsler i dosetten/multidoseposen stemmer med legemiddellisten. Jeg kontakter sykepleier/vernepleier/farmasøyt ved avvik eller hvis jeg er i tvil om innholdet er riktig.	Vis hvordan man teller og identifiserer tabletter/kapsler. Gi informasjon om hvem som skal kontaktes ved feil antall eller tvil (ansvarlig på vakt).
Jeg vet hvordan jeg deler ut legemidler fra dosett/multidose.	Opplæringen skal være praktisk med håndtering av dosett og multidoserull. Gi tips om hvordan legemidler skal inntas. Eksempel: svelges hele, med rikelig drikke, sitte oppreist, med/uten mat etc. Spesielle hensyn skal komme frem av legemiddellisten eventuelt tiltaksplan.
Jeg vet at det finnes ulike typer tabletter og kapsler.	Tilpass informasjonen til de forskjellige yrkesgruppene og informere om ulikheter legemiddelformer.

Sjekklisten	Veileder til opplæring
Jeg vet at jeg kun skal knuse/åpne/dele tabletter og kapsler der det er beskrevet i legemiddellisten, tiltaksplanen, eller sykepleier/vernepleier/farmasøyt har gitt beskjed om det.	Tilpass informasjonen til de forskjellige yrkesgruppene og gi eksempler på hva som kan skje ved feil håndtering. Eks. knuse/dele depottablett/enterotablett.
Jeg vet hvilket utstyr jeg skal bruke når jeg knuser og deler aktuelle tabletter (tablettdele, tablettknuser o.l) og hvordan jeg åpner kapsler og håndterer innholdet på riktig måte.	Vise praktisk håndtering med rett utstyr.
Legemidler utenom dosett og multidose	
Jeg sjekker i legemiddellisten om pasienten skal ha legemidler som ikke ligger i multidoseposen eller dosetten.	Vis hvordan dette ser ut i legemiddellisten for de ulike legemiddelformene under. Forklar og vis i praktisk opplæring hvordan det skal utføres.
Øyedråper/øredråper/kremer/salver/nesespray: Jeg merker legemidlet med dato ved åpning, sjekker holdbarhet, om legemidlet er oppbevart riktig og gir legemidlet på riktig måte etter legemiddelliste.	Informere om administrasjonsmåter, oppbevaringsbetingelser og spesielle hensyn. Demonstrer hvordan øyedråper gis. Informere om hanskebruk ved påføring av medisinske kremer/salver.
Stikkpiller/vagitorier/brusetabletter: Jeg sjekker om legemidlet er holdbart, oppbevart riktig og gir legemidlet på riktig måte.	Eks: brusetabletter skal løses helt opp i vann og drikkes innen bestemt tid. Gi opplæring i prosedyre ved stikkpiller/vagitorier/brusetabletter.
Miksturer: Jeg vet hvilke miksturer jeg kan dele ut med min fullmakt. Jeg sjekker om legemidlet er holdbart, oppbevart riktig og gir legemidlet på riktig måte, inkludert riktig bruk av måleredskaper.	Gi informasjon om ulike legemiddelformer, oppbevaringsbetingelser og spesielle hensyn. Vis måleredskaper. Når brukes skje, beger og sprøyte. Forskjell peroralsprøyte/injeksjonssprøyte.
Movicol-pulver/Vi-Siblin granulater: Jeg sjekker om legemidlet er holdbart, oppbevart riktig og gir legemidlet på riktig måte.	Gi informasjon om utblanding og inntak.
Laxoberal-, vitamin- og mineraldråper: Jeg sjekker om legemidlet er holdbart, oppbevart riktig og gir legemidlet på riktig måte.	Gi informasjon om utblanding og inntak.
Klystermidler mot forstoppelse (mikrolax/klyster): Jeg sjekker om legemidlet er holdbart, oppbevart riktig og gir legemidlet på riktig måte.	Gi opplæring i prosedyre.
Inhalasjonsmidler: Jeg er kjent med bruk av inhalasjonsaerosol (med/uten inhalasjonskammer) og inhalasjonspulver. Jeg vet at det kreves egen opplæring for inhalasjonsvæske i forstøver.	Forklare riktig inhalasjonsteknikk (rett i rygg, holde pusten etc.) Vise hvor man finner instruksjonsfilmer for ulike inhalatorer. Forklare bruk av inhalasjonskammer. Informere om forstøver.
Plaster: Jeg vet hvilke plastre jeg kan bytte med min fullmakt. Jeg vet hvordan plastrene byttes og kastes.	Informere om administrasjonsmåte. Plaster skal settes på tørr, ren og intakt hud. Gammelt plaster fjernes før nytt plaster settes på. Området for påsetting skal varieres (skjema). Plaster skal merkes med dato og klokkeslett. Bruk ikke spritholdig tusj. Gammelt plaster tas med til kontoret.

Sjekkliste	Veiledning
Legemidler som skal administreres i sonde, hvis aktuelt på tjenestested (gjelder ikke medarbeidere uten helse- og sosialfaglig utdanning)	
Jeg vet at jeg kun kan administrere legemidler som er godkjente for administrering i sonde og at dette skal være konkretisert i merknadsfelt i legemiddellisten	Vis legemiddelliste med eksempel på legemiddel som skal administreres i sonde. Repeter informasjon om knuse- og deleliste.
Jeg har satt meg inn i VAR-prosedyren « Administrering av legemidler gjennom gastrostomiport eller gastrostomisonde »	Gå igjennom VAR-prosedyren med medarbeider.
Jeg har blitt vist administrering av legemiddel i sonde	Vis administrering av legemiddel i sonde, forklar hva man skal gjøre om man skal gi flere legemidler etter hverandre
Dokumentasjon og observasjon	
Jeg dokumenterer i riktig journal med en gang jeg har gitt legemidler. Ikke lov å skrive «gitt medisin», «utført», «fått medisin».	Informer om aktuelle journaler og vis hvordan administrasjon av legemidler skal dokumenteres. Det er ikke lov å skrive «gitt medisin», «utført», «fått medisin».
Jeg dokumenterer effekten til legemidler som gis, spesielt ved endring av legemidler og ved utdeling av behovslegemiddel.	Informer hvorfor det er viktig å dokumentere effekten av legemidler som for eksempel antibiotika, smertestillende, kremer, blodtrykksmedisiner, vanndrivende, sovetabletter etc.
Jeg observerer pasient for umiddelbare reaksjoner og bivirkninger på gitt legemiddel. Jeg dokumenterer observasjonene og setter inn tiltak der det trengs.	Informer om hvilke reaksjoner som kan forekomme (eks. mage/tarm, diare, oppkast, utslett, hodepine, svimmelhet eller munntørighet).
Uønskede hendelser/avvik	
Jeg vet at jeg skal melde uønskede hendelser/avvik i EQS og når jeg skal kontakte leder.	Gi eksempler på uønskede hendelser/avvik. Vis hvordan legemiddelavvik meldes i EQS.
Digitale løsninger	
Jeg har fått opplæring i aktuelle digitale medisineringsstøtter (dispensere).	Gi informasjon og vis digitale medisineringsstøtter (dispensere), inkludert skifte av rull. Gjennomgå interne rutiner for hvordan feil og mangler skal meldes og håndteres. Vis håndbok i EQS (ID: 41820)
Veiledning gjennomført	
Jeg har observert utdeling av legemidler gjennomført av sykepleier/vernepleier/farmasøyt til minimum 3 pasienter	Bør inkludere ulike legemiddelformer.
Jeg har delt ut legemidler under observasjon og veiledning fra sykepleier/vernepleier/farmasøyt til minimum 3 pasienter	Bør inneholde ulike legemiddelformer. Medarbeider må ha gjennomført tre godkjente utdelinger

Sykepleier/vernepleier/farmasøyt som gir opplæring skal gjøre en vurdering av medarbeiderens egnethet til å håndtere legemidler, og rapportere til den som skal gi fullmakt.

* På områder som er merket med stjerne* i sjekklisten er det forventet at helsefagarbeidere skal fordype seg mer enn ufaglærte i opplæringen.